

Katarzyna Niewczas

Obraz wojny w literaturze dla najmłodszych. Co warto czytać z dziećmi?

Podsumowanie warsztatów zrealizowanych podczas konferencji
„Emocja i historia. Jak rozmawiać w szkole na trudne tematy” (26-28.11.2020)

W ostatnich latach na rynku wydawniczym pojawia się coraz więcej książek, które są skierowane do dzieci i dotyczą II wojny światowej. Poszukując materiałów do przygotowania lekcji możemy natknąć się na wiele takich pozycji na półkach księgarń i bibliotek. Mogą one okazać się pomocne, kiedy stajemy przed dylematem związanym z tym, jak rozmawiać z młodszymi klasami o obchodzonych w szkole rocznicach, upamiętnieniach znajdujących się w przestrzeni miejskiej, czy nawiązaniach do historii II wojny światowej w popkulturze. Już najmłodsze dzieci dostrzegają przecież wątki związane z wojną w swoim otoczeniu, niekiedy komentują je lub zadają pytania.

Dobry materiał literacki może wesprzeć nas w podjęciu rozmowy zainicjowanej przez dziecko. Wejście w dialog z pytaniami zadawanymi przez uczniów i uczennice pozwoli nam razem z nimi odkrywać trudną przeszłość i nie pozostawi ich samych z domysłami i wyobrażeniami na temat historii. Myśląc o takiej rozmowie z najmłodszymi, warto zacząć od zadania sobie samemu / samej pytania o własne motywacje do rozmowy z dziećmi. Dlaczego właściwie chcę rozmawiać o wojnie z dziesięciolatkami? Co ważnego chcę im w takiej rozmowie powiedzieć?

W Muzeum POLIN wychodzimy z założenia, że zajęcia dotyczące wojny, poza przekazywaniem wiedzy ściśle historycznej, mają też za zadanie stworzenie przestrzeni do kształtowania postaw uczennic i uczniów: mogą uwrażliwiać na krzywdę i niesprawiedliwość,

kształtować postawy empatyczne, czy zachęcać do postępowania zgodnego z wartościami dobra, współczucia, solidarności i przyjaźni. Przyglądając się więc książce dla dzieci, sprawdzajmy, czy w przedstawionej historii jest miejsce na wartości, które są dla nas ważne i czy sama opowieść może się dla nas stać punktem wyjścia do rozmowy o postawach, które chcemy kształtować.

Niezwykle ważne przy pierwszej lekturze jest również przyjrzenie się emocjom, które wywołuje w nas samych opowiedziana historia. Po przeczytaniu książki możemy zadać sobie kilka z poniższych pytań: Czy towarzyszył mi silny lęk o to, jak potoczą się losy bohatera? Czy czułem / czułam się bezradność wobec przedstawionych wydarzeń? Czy po lekturze odczuwam przygnębienie? Czy coś w całej historii pozwoliło mi poczuć nadzieję? Czy z kimś spośród bohaterów / bohaterów poczułam się blisko? Jeśli książka, którą czytamy wywołuje w nas bardzo silne uczucie strachu, czy smutku, bardzo prawdopodobne, że uczucia te odezwą się również w dzieciach.

W „Zaleceniach i wskazówkach dotyczących edukacji na temat II wojny światowej i Zagłady” zwracamy bardzo dużą uwagę na bezpieczeństwo emocjonalne dzieci. Odczuwanie bardzo silnego strachu przy zapoznawaniu się z materiałem historycznym uniemożliwia empatyczne spojrzenie na ofiary konfliktów, czy poznanie motywacji postaci. Zdecydowanie utrudnia więc podjęcie refleksji na temat poznanego materiału. Jednym z ważniejszych wyzwań przy prowadzeniu edukacji o wojnie jest więc znalezienie materiałów i historii, które są odpowiednie dla wrażliwości dzieci i dzięki temu mogą mieć dla uczniów i uczennic wartość edukacyjną.

Dajmy sobie czas na podjęcie decyzji o tym, jakie książki chcemy włączyć w program lekcji dla naszych klas. Przyjrzyjmy się własnym odczuciom związanym z lekturą. Pomyślmy o potrzebach klasy, którą chcemy zaprosić do wspólnego czytania. Wybierajmy ostrożnie tylko te pozycje, które pozwolą nam rozmawiać z grupą o postawach, które są dla nas ważne. Bierzmy pod uwagę sposób opowiadania historii, jej zakończenie, a także warstwę graficzną – szukajmy spójnych całości, które dbają o dobro dzieci. Pamiętajmy, że dla naszych najmłodszych uczniów i uczennic przyjdzie jeszcze czas na poznanie najtrudniejszych historii związanych z wojną.

Bibliografia:

1. „Zalecenia i wskazówki dotyczące edukacji na temat II wojny światowej i Zagłady” opracowane przez Dział Edukacji Muzeum POLIN.
2. „Czika. Piesek w getcie” B. Dagan, Państwowe Muzeum Auschwitz-Birkenau, 2012.
3. „Dym” A. Fortes, J. Consejo, Wydawnictwo Tako, 2011.
4. “Mietek na wojnie” N. Gancarz, Muzeum Okręgowe w Tarnowie, 2013.
5. „Mój pies Lala” R. Kent, Muzeum Historii Żydów Polskich, 2015.
6. „Tajemnica Floriana” C. Nissimov, Wydawnictwo Tadam, 2019.

Projekt jest finansowany przez Islandię, Liechtenstein i Norwegię w ramach Funduszu EOG oraz przez budżet krajowy

Iceland
Liechtenstein
Norway grants

Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego

Wspólnie działamy na rzecz Europy zielonej, konkurencyjnej i sprzyjającej integracji społecznej